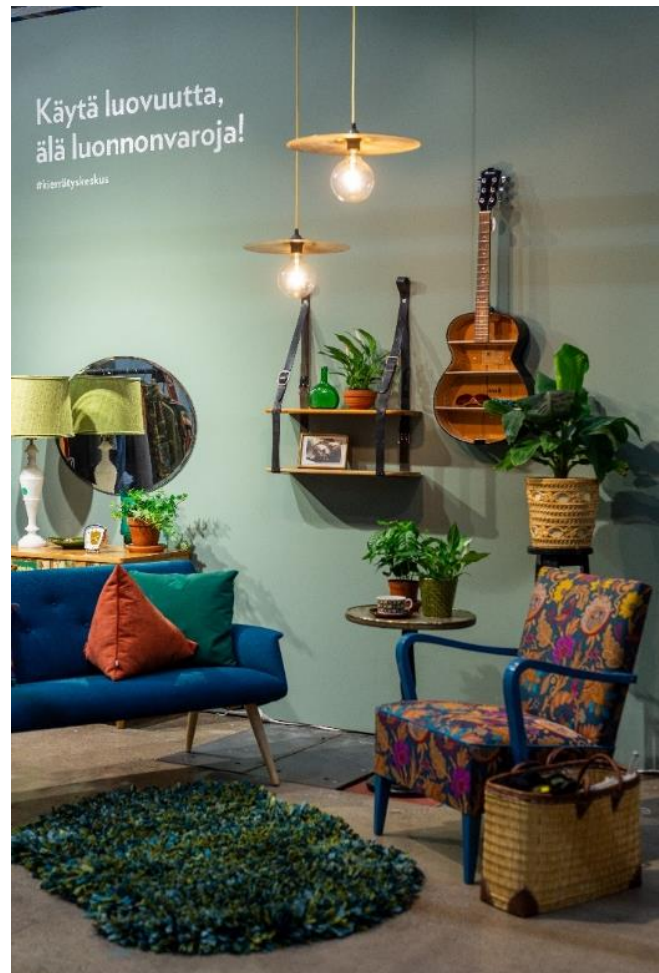

Uudelleenkäyttö Kiertotaloudessa

Working paper / Keskustelun avaus
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
2021 / 01

Uudelleenkäyttö on keskeisessä osassa kiertotaloudessa

Uudelleenkäyttö on jätehierarkiassa ensisijainen toimintatapa, ja sen tulisi olla myös keskeinen osa kiertotaloutta. Uudelleenkäyttö vähentää luonnon monimuotoisuuden katoa. Uudelleenkäytön uusissa EU-säännöksissä tiukennetaan raportointi- ja edistämiskaavoja (EU 2021/19). Nyt on hyvä hetki edistää maakunnallisesti uudelleenkäyttöä tasolle, jolla sen tulisi olla.

Uudelleenkäyttö luo paikallisia työpaikkoja ja paikallista taloutta muuttuvassa maailmassa. Vaikka suuri osa kierrätyksestä ja uudelleenkäytöstä voidaan hoitaa yksityisin voimavaroin, tarvitaan uudelleenkäytössä yhteiskunnan tukea ja toisaalta seurantaa, jotta voidaan huolehtia siitä, että uudelleenkäyttö kasvaa muuttuvan yhteiskunnan mukana.

Näiden neljän kohdan avulla voimme kasvattaa uudelleenkäyttöä ja kiertotaloutta tulevaisuuden haasteita vastaamaan.

- 1. Tavoitteet uudelleenkäytölle**
- 2. Yhdistä uudelleenkäyttö ja materiaalikierrätys palveluna**
- 3. Varmista kierrätyskeskuspalvelujen kattavuus**
- 4. Määrittele viralliset uudelleenkäyttöpalvelujen tuottajat**

Kierrätyskeskuksen toimintamalli kannustaa asiakaslähtöiseen laajenemiseen

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus on toiminut 30 vuotta, ja toimintamalli on hioutunut ja toiminta laajentunut tasaisesti. Omistajien näkökulmasta Kierrätyskeskus on edullinen tapa tuottaa ympäristötuloksia ja asukkaille palveluja. Kierrätyskeskuksen omarahoitusosuus on 65-70 %, mikä ohjaa toiminnan suunnittelua asiakaslähtöiseksi ja mahdollistaa uudelleenkäytön kasvun. Lisäarvona saadaan työtä vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville.

Kehitetty toimintamalli edistää uudelleenkäytön kasvua, ja 2019 tavoitettiin yli miljoona asukasta. Samalla kunnille tuotetaan ympäristötulosta ja vähennetään jätehuollon kustannuksia. Verkkokauppa lisää entisestään mahdollisuuksia lisätä yhteistyötä alan toimijoiden välillä. Nyt tarvitaan kuitenkin yhteiskunnallista kasvun esteiden purkua ja uudelleenkäytön edistämistä alueellisena palveluna.

Short summary in English

The purpose of this working paper is to highlight the ideas and knowledge gaps for boosting reuse in Finland. Reuse is the number one option in waste hierarchy and it should be the first choice in practical implementation of waste management.

In this working paper, the knowledge-practice gaps have been sorted into four different targets for development. These are the following.

1. Targets for reuse
2. Combination of reuse and recycling as a service for customers
3. Regional planning for reuse
4. Definition for reuse operators

This working paper is part of the Interreg Europe funded Subtract – project. The examples for the actions come from the project partnership.

1. Tehdään velvoittavat tavoitteet uudelleenkäytölle

Kierrätystavoitteiden rinnalle on tuotava uudelleenkäyttötavoitteet, jotta uudelleenkäyttö on ensisijaisena toimintatapana.

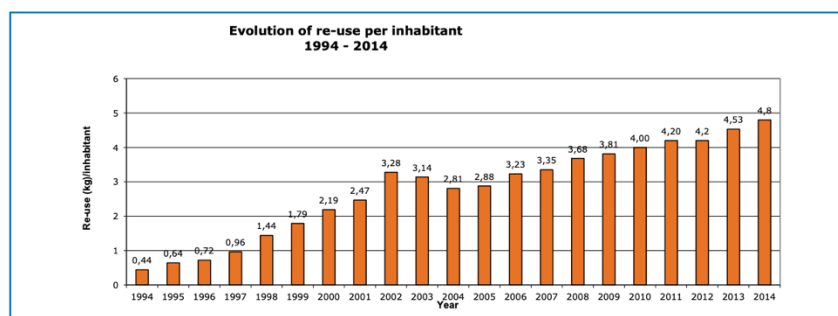
Uudelleenkäyttötavoitteiden tulee sitoa toimijoita tavoitteelliseen toimintaan, missä kiertotaloushyöty ohjaa toimintaa taloudellisen tai sosiaalisen edun lisäksi. Voimme aloittaa maakunnallisista tavoitteista.

Uudelleenkäytön seurantaan tehdään jo joissakin EU-maissa, ja seurannan laajentamisesta koko EU:n laajuiseksi on päätös EU-tasolla. Koska kierrätykselle on kansalliset tavoitteet, mutta uudelleenkäytölle ei, keskittyy kehittäminen, rahoitus, asukkaiden palvelu ja tavoitteellinen toiminta kierrättämiseen. Joskus jopa uudelleenkäytön kustannuksella.

Lakisääteisenä veloitteena uudelleenkäytön järjestämisestä tulisi myös saada korvaus. Pienikin korvaus kannustaa raportoimaan tulokset, ja mahdollistaa toiminnan ohjauksen entistä tehokkaammin.

Esimerkkejä EU -alueella

Alueellisia tavoitteita uudelleenkäytölle on olemassa jo usean EU maan alueella. Esimerkiksi Flanders Belgiassa on asettanut tavoitteita ja seurannut toteutumista jo 1994 vuodesta alkaen (kuva alla, lähde 2.).

Toimenpiteet

- Raportointivelvollisuus uudelleenkäytetyistä määristä EU ohjeistuksen mukaisesti
- Korvaus uudelleenkäyttöön ohjatuista määristä kannustamaan seuranta ja raportointia.

Hyöty ympäristölle

- Uudelleenkäyttöä voidaan kasvattaa tavoitteellisesti ja hallitusti, eikä se jää kierrätystavoitteiden jalkoihin. Tavoitteissa voidaan painottaa tuoteryhmäkohtaisia ympäristövaikutuksia.

2. Yhdistetään uudelleenkäyttö ja materiaali kierrätys palveluna

Uudelleenkäyttö on jätehierarkiassa ensimmäisenä, ja se on tarjottava kierrätyspalveluissa myös ensimmäisenä. Kierrätys ja uudelleenkäyttöpalveluiden yhdistäminen tarjoaa asukkaille jätehierarkian ja jätelainsäädännön mukaisen palvelun. Se mahdollistaa kiertotalouden käytännön tekoja kuluttajalle ja helpottaa asukkaiden, viranomaisten ja kierrätystoimijoiden toimintaa.

Esimerkkejä EU -alueelta

Useilla EU alueilla tarjotaan uudelleenkäyttöä ensisijaisena vaihtoehtona kierrätyspisteissä. Esimerkiksi alueelliset viranomaiset Styriassa Itävallassa ja Perugiassa Italiassa ovat yhdistäneet kierrätyksen ja uudelleenkäytön samaan lokaatioon, jolloin asukkaat voivat ensin tarjota tavaroita uudelleenkäyttöön ennen materiaali kierrätystä.

Toimenpiteet

- Kierrätyspalvelujen yhdistäminen uudelleenkäyttöpalveluihin

Hyöty ympäristölle

- Uudelleenkäyttömäärät kasvavat, kun se tarjotaan jokaiselle asukkaalle ensisijaisena palveluna.
- Kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön ohjattu tavaran laatu paranee, kun asukkaita autetaan ohjaamaan tavara oikealle jatkopolulle.

3. Varmistetaan kierrätyskeskuspalvelujen kattavuus

Uudelleenkäytetyn tavaran tulisi olla ostettavissa tai vuokrattavissa yhtä helposti kuin uuden. Asutuskeskustoissa voidaan tällä hetkellä tarjota vain kannattavimpia tuoteryhmiä, ja Kierrätyskeskuspalveluja voidaan tarjota vain edullisissa tiloissa kaukana lähiöissä. Suurin osa asukkaista asuu keskustoissa, ja palvelujen kattavuus tulisi varmistaa, jotta jätehierarkian mukainen elämäntapa mahdollistuu.

Megatrendit ennustavat muuttuvaa maailmaa, ja nykyisen uudelleenkäytön on muututtava maailman mukana. Sitran Megatrendit 2020 listaavat ekologisen jälleenrakennuksen **kiireellisyyden** tärkeimmäksi trendiksi. Jälleenrakennuksen osana voimme tehdä kaupunkirakenteen, jossa uudelleenkäyttö on oikeasti yhtä helppoa tai helpompaa kuin uuden ostaminen.

Esimerkkejä EU -alueelta

Suunnitelmallisesta uudelleenkäytön kasvattamisesta hyviä esimerkkejä ovat Styria Itävallasta, Perugia Italiasta ja Flanders Belgiasta. Näillä alueilla on erilaisista lähtökohdista suunniteltu alueellisesti kierrätyskeskusten sijainteja. Alueiden erilaiset demografiset ja topografiset piirteet ovat vaikuttaneet suunnitteluun.

Toimenpiteet

- Varmistetaan, että uudelleenkäytön mahdollistava toimintapisteitä on lähellä asukkaita
- Mahdollistetaan Kierrätyskeskusten sijainti keskustoissa suunnittelemalla verkosto demografiaan ja topografiaan perustuen.

Hyöty ympäristölle

- Uudelleenkäyttö helpottuu ja määrät kasvavat, kun toimipisteet ovat asukkaiden saavutettavissa helposti.
- Uudelleenkäytön arvioitu määrä on pääkaupunkiseudulla pelkästään noin 5 kg/ asukas ja jo 16% kasvu vähentää merkittävästi jätteen määrää.

4. Määrittele tunnustetut uudelleenkäyttöpalvelujen tuottajat

Raportointivelvollisuus uudelleenkäyttömääristä tarvitsee tunnustetun määritelmän tahoista, joita se koskee. Uudelleenkäyttötoimijoiden tulee ohjata uudelleenkäyttöön kaikenlaisia kuluttajatuotteita, jotta ympäristöhyödyt saavutetaan. Ilman virallista määritelmää, markkinat ohjaavat uudelleenkäyttämään vain kannattavimpia tuotteita, jolloin uudelleenkäytetään vain 1-5 % kokonaisvolyymistä, kun potentiaali on 16 - 20 % tai jopa yli 50 % tuoteryhmästä riippuen.

Koska uudelleenkäyttöä edistetään ensisijaisesti ympäristöhyötyjen vuoksi, tulisi ympäristökriteerien olla keskeisinä uudelleenkäyttötoimijoiden kriteereinä. Kierrätyskeskukset ovat yhteisötaloutta edistäviä organisaatioita, jotka uudelleenkäyttävät useita tuoteryhmiä. Määrittelemällä tämä virallisesti varmistetaan ympäristövaikutukset.

Toimenpiteet

- Virallinen määritelmä yhteistyössä uudelleenkäyttötoimijoiden kanssa

Hyöty ympäristölle

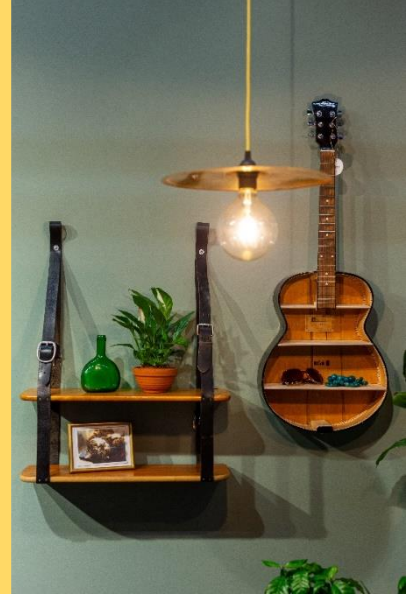
- Uudelleenkäyttöpalveluja ohjaa ympäristöhyöty eikä pelkästään taloudelliset näkökulmat.

Yhteystiedot

Aatos Weckman
puh. 050-5014871
aatos.weckman@kierratyskeskus.fi

Kati Hinkkanen
puh. 045 636 6304
kati.hinkkanen@kierratyskeskus.fi

*Tämä working paper on tehty
Interreg Europe SUBTRACT -hankkeessa.*

Lisätietoja ja lähteet

1. EU KOMISSION TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS (EU) 2021/19, saatavilla (19.1.2021)
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.010.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A010%3ATOC
2. How to start a Re-use Shop? An overview of more than two decades of re-use in Flanders.
www.Ovam.be http://reutilizacaosolidaria.info/wp-content/uploads/2019/10/42_How-to-start-a-Reuse-Shop_2015_Folder-Kringloop-engels_LR.pdf
3. Uudelleenkäyttö ja sen edistäminen - Selvitys uudelleenkäyttömääristä ja uudelleenkäyttöön liittyvistä liiketoimintamahdollisuuksista Suomessa.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/236338>